Whitepaper

De subsidiekloof

Waarom miljoenen aan isolatiegeld niet landen bij wie het nodig hebben.

Augustus 2026

Het isolatie- & subsidielandschap

Wie in Nederland zijn woning wil isoleren, heeft toegang tot drie lagen van subsidie en financiering. Op nationaal niveau ISDE (Investeringssubsidie Duurzame Energie en Besparing). Op gemeentelijk niveau lokale isolatiesubsidies. En het Nationaal Warmtefonds, dat een energiebespaarlening tegen 0% rente biedt voor eigenaar-bewoners met een verzamelinkomen onder € 60.000. Gemeenten worden gefinancierd via de SPUK Lokale Aanpak Isolatie (LAI).

Op papier is dat een rijk pakket. In de praktijk levert het versnippering op: verschillende voorwaarden, verschillende aanvraagroutes, verschillende looptijden en verschillende communicatiekanalen.

De rijksbudgetten in 2025

Voor ISDE stelt de Rijksoverheid in 2025 € 550 miljoen beschikbaar voor eigenaar-bewoners en zakelijke gebruikers gezamenlijk. Peildatum 5 januari 2026: er zijn over heel 2025 in totaal 215.454 aanvragen ingediend voor 323.104 apparaten of maatregelen. De geschatte claim komt uit op € 469,1 miljoen, dus circa € 81 miljoen van het budget is niet-geclaimd gebleven. De regeling loopt door tot en met 31 december 2030. Voor 2026 is € 500 miljoen begroot.

Voor de Lokale Aanpak Isolatie is over de drie tranches (2023, 2024, 2025) in totaal circa € 1,6 miljard beschikbaar. De derde tranche van € 471 miljoen ging op 1 april 2025 open. Doel: 750.000 slecht geïsoleerde koopwoningen isoleren tot en met 2030. De regeling richt zich specifiek op bewoners van woningen met energielabel D of lager en op woningen met een lage WOZ-waarde.

Bijna alle gemeenten doen mee: 337 van de 342 gemeenten vroegen in 2023 LAI-budget aan, 340 in 2024. Tot en met 2024 is bijna € 1,1 miljard uitgekeerd.

Het Nationaal Warmtefonds vervolledigt het pakket met leningen tot € 29.000. In 2025 werd 58% van deze leningen renteloos verstrekt aan huishoudens met een inkomen onder € 60.000. In september 2025 legden ING en Rabobank elk € 100 miljoen extra bij, naar schatting goed voor 12.500 extra huishoudens.

Bronnen: RVO Stand van zaken ISDE (peildatum 5-1-2026), Rijksoverheid persbericht derde tranche LAI (25 maart 2025), VNG.

Waar het geld nu landt

Sinds 22 oktober 2025 publiceert het CBS het Dashboard Energiesubsidies Woningen. Het dashboard combineert CBS-gegevens over huishoudens en woningen met RVO-data over ISDE, Nationaal Warmtefonds, SVVE, SVOH en SAH, en biedt voor het eerst systematisch zicht op wie subsidiegeld gebruikt.

Enkele kernbevindingen: in 2024 werden 253.000 subsidies en leningen verstrekt, waarvan 212.000 via ISDE. Dat is een daling van 14% ten opzichte van 2023, toen werden er 247.000 ISDE-subsidies verstrekt. Deze is volledig terug te voeren op minder aanvragen voor isolatiemaatregelen, de warmtepomp-aanvragen stegen juist. Subsidies worden relatief vaak aangevraagd voor oudere

woningen (tot 1995) en voor huizen met een laag energielabel (E, F, G). De 0%-lening van Nationaal Warmtefonds wordt in toenemende mate benut door de doelgroep waarvoor deze bedoeld is: huishoudens met een inkomen onder € 60.000.

Op zich goed nieuws: het geld gaat naar woningen die de verduurzaming nodig hebben. Tegelijk hardnekkig probleem: de daling in ISDE-isolatie-aanvragen laat zien dat het niet vanzelf loopt, ook niet in een gunstig subsidieklimaat. En bewoners die zichzelf niet actief op de subsidiemarkt begeven, blijven buiten beeld.

Bron: CBS Dashboard Energiesubsidies Woningen, gelanceerd op 22 oktober 2025.

Waarom bewoners afhaken tijdens de aanvraag

Uit onderzoek van Vereniging Eigen Huis (VEH) blijkt dat 1 op de 3 huiseigenaren afhaakt tijdens de aanvraag van ISDE-subsidie. VEH baseerde die conclusie op bijna 700 meldingen bij een landelijk meldpunt. De aangedragen redenen komen telkens terug: het aanvraagformulier is moeilijk te vinden, het systeem loopt vast, DigiD werkt niet of de subsidie valt lager uit dan verwacht. VEH noemt de ISDE een sympathieke regeling waar te weinig mensen gebruik van (kunnen) maken.

Bron: Vereniging Eigen Huis, meldpunt subsidieaanvraag ISDE (2023).
Latere metingen bevestigen het patroon.

Wat het proces ontoegankelijk maakt

Drie elementen komen in de analyse van het aanvraagproces telkens terug:

- **Adres-specifieke informatie ontbreekt.**
  Bewoners moeten zelf vertalen wat een generieke regeling betekent voor hun woningtype, bouwjaar en maatregelen.
- **Regelingen zijn niet zichtbaar naast elkaar.**
  De bewoner moet zelf achterhalen wat landelijk, wat lokaal en stapelbaar is.
- **Het financiële eindplaatje komt te laat.**
  Pas na de aanvraag zien bewoners wat de investering per saldo wordt. Voor die tijd bestaan er alleen kosten.

Wie een bewoner in beweging wil krijgen, moet die drie elementen omdraaien: adres eerst, alle regelingen tegelijk zichtbaar, eindbedrag vóór de aanvraag.

De rol van uitstelgedrag en beperkte conversie

Afhaken tijdens de aanvraag is slechts een deel van het probleem. Uitstellen vóór de aanvraag is een tweede. Nibud onderzocht in 2019 onder 1.500 huiseigenaren waarom mensen wachten met verduurzamen. 43% was toen niet van plan de woning binnen vijf jaar aan te pakken. Belangrijkste reden: onduidelijkheid over welke financiële regelingen ze van de overheid konden verwachten. Bijna de helft wachtte af, meer dan de helft vond dat de overheid financieel moest ondersteunen.

Nibud-directeur Arjan Vliegenthart concludeerde toen al dat onzekerheid over overheidsbeleid huiseigenaren letterlijk stilzet.

Het cijfer is niet nieuw, en Nibud heeft er sindsdien geen vervolgstudie op uitgevoerd. Recentere signalen wijzen wel op dezelfde dynamiek. In het rapport Op weg naar het energiehuis (maart 2025) analyseert de Rijksoverheid het huidige ondersteuningsaanbod voor verduurzaming en concludeert dat het landschap versnipperd is, waardoor het voor inwoners moeilijk is om te bepalen bij wie ze moeten zijn voor onafhankelijk advies. Dezelfde klacht, zes jaar later.

Dat rapport laat óók zien wat er gebeurt zodra mensen wél in beweging komen. Energiecoaches, klussers en -fixers plaatsten in 2023 zo'n 250.000 kleine maatregelen zoals tochtstrips en radiatorfolie. Tussen 2022 en medio 2024 kwam dat aantal in totaal op circa 800.000. Grotere maatregelen, isolatie of nieuwe verwarming, bereikten in dezelfde periode ongeveer 15.000 huishoudens. Van de bewoners die na een adviseursbezoek ook offertehulp kregen, kwam circa 25% tot een daadwerkelijke opdracht. Organisaties zelf schatten dat percentage lager in.

Uitstellen vóór, beperkte conversie ná. Beide wijzen naar hetzelfde ontwerpprobleem: het is voor bewoners te ingewikkeld om te weten waar ze staan.

Bronnen: Nibud (2019), Verduurzaming: een heilig huisje in aanbouw? · Rijksoverheid (2025), Op weg naar het energiehuis: onderzoek naar ondersteuningsaanbod verduurzaming.

Energiearmoede: het scherpst voelbaar bij wie het minste heeft

Achter de subsidiediscussie zit een sociale realiteit. Uit de Monitor Energiearmoede 2019–2025 van TNO en CBS (aangeboden aan de Tweede Kamer op 21 augustus 2025) blijkt dat 503.000 huishoudens in 2025 in energiearmoede leven, dat is 6% van alle huishoudens. Ze kwamen gemiddeld € 624 per jaar tekort. Bij zeer slecht geïsoleerde woningen loopt dit tekort op tot € 1.295 per jaar. Het aantal huishoudens met een laag inkomen en hoge energiekosten steeg van 385.000 in 2024 naar 410.000 in 2025.

Voor die huishoudens is subsidiegeld geen fiscaal voordeel maar een randvoorwaarde. Het aanvraagproces is voor hen niet lastig, maar onneembaar zonder ondersteuning.

Bron: TNO & CBS, Monitor Energiearmoede in Nederland 2019–2025 (augustus 2025).

4 leefstijlen & 4 reacties op subsidiecommunicatie

Complexiteit verklaart een deel van het probleem, maar niet alles. Ook als het proces morgen simpel wordt, blijft er verschil in hoe bewoners op subsidiecommunicatie reageren. In de whitepaper Inzicht in verduurzamings-motivatie beschrijft Sobolt vier leefstijlen op basis van twee assen: expressief tegenover reflectief, en individueel gedreven tegenover gemeenschapsgericht.

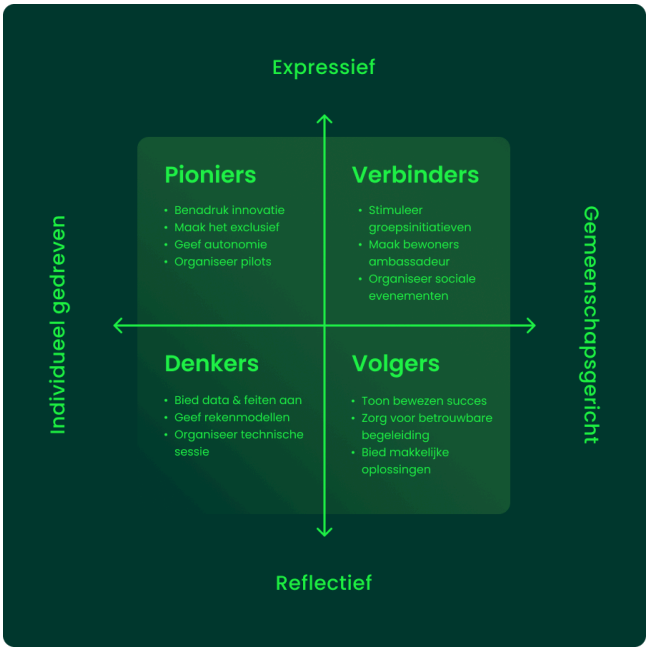

Hoe elk type reageert op het huidige subsidielandschap

Pioniers ploegen zich door de complexiteit heen. Ze zoeken zelf, vergelijken en beslissen. Voor deze groep is het landschap hooguit tijdrovend, niet ontoegankelijk.

Verbinders bewegen mee met de buurt. Als zij horen dat iemand in de straat succesvol een subsidie heeft aangevraagd, volgen ze. De drempel is niet informatie, maar sociale trigger.

Denkers haken af op onvolledigheid. Ze willen begrijpen voordat ze handelen, en het huidige landschap biedt geen coherent beeld. Ze zoeken adres-specifieke berekeningen, onafhankelijke informatie en heldere afwegingen en die zijn er nauwelijks.

Volgers zetten de eerste stap niet. Ze wachten tot iemand het voor ze regelt of tot iemand naast ze staat die zegt: dit is veilig, dit is de volgende stap. Zonder die begeleiding komen ze niet in beweging.

Subsidiebudgetten belanden hierom vooral bij Pioniers en Verbinders. Niet omdat Denkers en Volgers geen interesse hebben, maar omdat het huidige landschap voor hen geen route biedt. Wie de energietransitie op wijkniveau wil laten slagen, moet juist die twee onderbereikte groepen aanspreken.

Bron: Whitepaper Motivatiematrix: inzicht in verduurzamingsmotivatie (Sobolt, 2025).

5 succesfactoren voor subsidie-activatie

Wat werkt? Op basis van de analyse hierboven en ervaringen uit warmtescan- en subsidieprogramma's van de afgelopen jaren tekenen zich vijf factoren af die het verschil maken tussen subsidiegeld dat blijft liggen en subsidiegeld dat landt. Deze factoren gelden voor elke aanpak, een tool, een campagne, een adviesgesprek, die bewoners in beweging wil krijgen.

1. Handelsperspectief

Bewoners moeten na de eerste informatie weten wat de volgende stap is. Niet 'er zijn subsidies mogelijk', maar 'voor jouw woning geldt X, en zo vraag je het aan'. Zonder handelsperspectief blijft informatie hangen bij Denkers en verlamt het Volgers. Pioniers en Verbinders redden zich, maar bij hen zit niet de grootste winst.

2. Bereikbare hulp

Na de informatie moet iemand meekijken die de bewoner vertrouwt. Voor de meeste bewonertypes is dat niet een landelijk callcenter, maar een lokale energiecoach of adviseur. De doorschakeling van informatie naar mens moet naadloos zijn, anders ontstaat er een gat waarin bewoners afhaken. Dat gat is precies waarin een derde van de VEH-melders verdween.

3. Effectieve budgetbenutting

Gestapelde subsidies moeten zichtbaar zijn als één bedrag. Zolang bewoners drie aparte aanvragen zien, ISDE, gemeentelijke regeling & Nationaal Warmtefonds, verliezen ze het overzicht. Zichtbaar stapelen verlaagt de mentale drempel en verhoogt de benutting van beschikbaar budget, er wordt simpelweg overzicht gecreëerd. Met circa € 81 miljoen ISDE-budget dat in 2025 onbenut blijft en de derde LAI-tranche die net op gang komt, is die marge concreet.

4. Onafhankelijkheid en transparantie

Voor Denkers is dit doorslaggevend. Zij komen pas in beweging als de bron van de informatie transparant is en er geen commerciële prikkel op het advies zit. Voor gemeenten betekent dit: laat de subsidie-informatie los van installateurs en aanbieders, of maak de belangenstructuur expliciet.

5. Lokaal maatwerk

Elke gemeente heeft eigen regelingen, prioriteiten en communicatiekanalen. Een landelijke aanpak zonder lokale nuance mist zowel de gemeentelijke potjes als de vertrouwde lokale route. Landelijke schaal en lokaal maatwerk sluiten elkaar niet uit, maar het vraagt bewust ontwerp.

Van 5 factoren naar 1 gesprek

De vijf succesfactoren zijn geen theorie. Ze zijn af te lezen aan wat bewoners zelf terugkoppelen na een goed geleid gesprek. Uit een recente evaluatie van een adviseur, op de vraag hoe het gesprek werd ervaren:

> *"De adviseur was vriendelijk, rustig, kundig, duidelijk, niet opdringerig. Kortom: heeft alles duidelijk uitgelegd over de subsidie en vervolgens de relevante plekken in ons huis gezien. Diezelfde dag nog ontvingen we het persoonlijk bespaarplan met kostenplaatje en subsidie. Hierover denken wij nu na."*

In één alinea zijn drie van de vijf factoren zichtbaar. Bereikbare hulp: een mens die uitlegt, kijkt, geen druk zet. Handelsperspectief: het bespaarplan met kostenplaatje en subsidie kwam dezelfde dag binnen, geen wachten, geen onduidelijkheid over de volgende stap. Onafhankelijkheid: "*niet opdringerig,*" geen commerciële prikkel op het advies.

De laatste zin van de quote, "*Hierover denken wij nu na*," vat samen waar het om draait. Bewoners hoeven niet meteen ja te zeggen. Ze moeten het rustig kunnen overwegen, met de cijfers op tafel. Dat is precies de ruimte waarin Denkers hun afweging maken en Volgers zich veilig genoeg voelen om de volgende stap te zetten.

Bewonersevaluatie na adviesgesprek, 2026.

Van inzicht naar tool: Subsidiecheck

De vijf succesfactoren uit hoofdstuk 4 zijn vertaald naar in de vorm van de Subsidiecheck: een tool die bewoners in vijf minuten alle isolatiesubsidies op hun eigen adres toont, ISDE en gemeentelijke regelingen naast elkaar, met het financieel eindplaatje vóór de aanvraag.

De tool is beschikbaar voor gemeenten die de vijf factoren in hun eigen aanpak willen operationaliseren. Meer over opzet en beschikbaarheid is te vinden op sobolt.com/hulpbijsubsidie.

Actie?

De uitdaging om subsidiegeld daadwerkelijk te laten landen bij de bewoners die het nodig hebben, is niet met één tool of één campagne opgelost. Het vraagt een aanpak die de vijf succesfactoren in samenhang belegt en die lokaal wordt uitgevoerd.

Zin om te sparren over een aanpak in jouw gemeente of regio? Plan een vrijblijvend gesprek met Giel Janssen.

Bronnen

CBS — *Dashboard Energiesubsidies Woningen 2021–2024*. https://dashboards.cbs.nl/energiesubsidies_woningen (2025, 22 oktober)

Nationaal Warmtefonds — *Voorwaarden Energiebespaarlening*. https://www.warmtefonds.nl

Nibud — *Verduurzaming: een heilig huisje in aanbouw? Onderzoek onder 1.500 huiseigenaren*. https://www.nibud.nl/onderzoeksrapporten/onderzoek-verduurzaming-een-heilig-huisje-in-aanbouw-2019/ (2019)

Rijksoverheid — Derde tranche lokale isolatieaanpak: € 471 miljoen voor gemeenten [Persbericht] (2025, 25 maart)

Rijksoverheid — *Op weg naar het energiehuis: onderzoek naar ondersteuningsaanbod verduurzaming* (2025, maart)

RVO — *Stand van zaken ISDE-budget*. https://www.rvo.nl/subsidies-financiering/isde/budget (2026, 5 januari)

Sobolt — *Motivatiematrix: Inzicht in verduurzamingsmotivatie; diversiteit van bewoners en hoe ze in beweging komen* (2025, mei)

TNO & CBS — *Monitor Energiearmoede in Nederland 2019–2025* (aangeboden aan de Tweede Kamer 21 augustus 2025)

Vereniging Eigen Huis — *Meldpunt ISDE-aanvraag* (2023)

VNG — *Nationaal Isolatieprogramma en Lokale Aanpak Isolatie* https://www.vng.nl